

GÜVENLİ BİR GELECEK İÇİN GÜVENCELİ İŞ İSTİYORUZ

Ekonomik kriz ve krizin çalışanlara dönük olumsuz etkilerinin giderek artmaya başladığı bu günlerde, çalışanlar da "bu krizi biz yaratmadık, bedelini de biz ödemeyeceğiz" diyerek tepkilerini gösteriyor.

Kriz ile beraber bir yandan işten çıkarmalar, zorunlu ücretsiz izinler, ücretlerin azaltılması gibi çalışanlara dönük hak gaspları artarken; bir yandan da bu hak gasplarını engelleyebilecek

örgütlülükler karşı yaptırımlar da artıyor. Krizin çalışanlar üzerindeki yıkıcı etkilerinin artarak süreceği 2009 yılında, bu krizden en çok etkilenecek kesimlerden biri de teknik elemanlar olacak, olmaya başladı bile.

Halihazırda çalışanların örgütlenmelerinin engellenmesine dönük baskıların süreklileştiği ülkemizde, bu ekonomik krizin de faturasının çalışanlara kesilmesi sonucu; çalışanların da "güvenli bir gelecek için, güvenceli iş" talebi ile mücadelelerini her alanda büyütmeye başladığını görüyoruz. Bu talep ile sürdürülen hak arama alanlarından biri de Yapı Kredi Plaza yani IBM Türk önü.

Plaza Eylemleri ve IBM Türk'de Yaşananlar

Bilişim çalışanlarının sorunlarının ve bu sorunlar temelinde örgütlenme ihtiyacının belirgin hale gelmesinde IBM Türk'te yaşananlar belirleyici olmuştu. Bilişim sektörü çalışanlarının ekonomik ve sosyal haklarına dönük talepleri için başlattıkları sendikal örgütlenme mücadeleleri, önce IBM yönetiminin haksız itirazları sonucu engellenmeye çalışılmıştı. IBM yönetiminin itirazı sonucu "sendikal yetki" konusundaki mahkeme süreci devam ederken, yönetim sendika temsilcisi üç IBM Türk çalışanını da işten çıkardı.

Gerek IBM Türk'de yaşanan son gelişmeler gerekse de ekonomik kriz ile beraber güvencesiz iş koşullarında çalışan hizmet sektörü çalışanlarının işten çıkartılmalarına karşı tepkinin adresi de IBM önü, Plaza önü oldu. "Güvenli bir gelecek için güvenceli iş" talebi ile ilki 3 Aralık 2008 Çarşamba günü gerçekleştirilen plaza eylemleri her çarşamba sürüyor. Sendika temsilcisi olduğu için işten çıkartılan üç IBM Türk çalışanın işe iadesi ve IBM yönetiminin, çalışanların örgütlenmesinin önündeki

engelleri kaldırması talepleri ile sürdürülen eylemler; kriz dolayısı ile işten çıkartılan diğer hizmet sektörü ve plaza çalışanları ile de bir dayanışma platformu haline gelmiş durumda.

Bilişim Çalışanlarının Temel Sorunları

Son yılların en gözde ve en hızlı gelişen meslek alanlarından birisi hiç kuşkusuz bilgi ve iletişim. Dünya ölçeğinde teknolojik

gelişmelerin de itici gücü ile hızla gelişen bu sektör, 90'lı yılların ortalarından sonra ülkemizde de benzer bir gelişme izlemeye başladı. Bu hızlı gelişmeye paralel olarak da bilgi ve iletişim alanlarında çalışmak isteyenlerin sayısı hızla arttı.

Ülkemizde bilişim sektörü, üretim ve buna paralel araştırma-geliştirmeye dayalı bir seyir değil, temel olarak hizmet ve satış odaklı bir gelişme izledi. Diğer birçok sektörde olduğu gibi bilişim de tamamen "dışa bağımlı" bir sektör olarak gelişmiş ve bugüne kadar ulusal ölçekte bir bilgi ve iletişim politikası belirlenmemiştir.

Gerek bu dışa bağımlılık ve üretim sürecinden kopuk gelişen bilişim sektörünün yarattığı sorunlar, gerek hızla artan bilişim çalışanı olmak isteyen genç nüfus, gerekse de bilişim sektörünün ana unsuru teknik elemanların örgütsüzlüğü bir araya gelince, bilişimin gerçek yüzü yani "bilişim çalışanlarının çalışma koşulları" anlaşılır ve tartışılır olmaya başladı. Bu noktada bilişim sektörünün dışa bağımlı yüzünü ve ülkemizdeki bilişim sektörünün "elit" sanılan çalışanlarının sorunlarını su yüzüne çıkartan IBM süreci önemliydi.

Bilişim çalışanları ve bu çalışanların ana dinamiklerinden teknik elemanlar; esnek çalışma adı altında çalışma saatlerinin giderek artırılması ve sürekli hale getirilen fazla mesai uygulaması ile karşı karşıya. Bilişim çalışanları; belirsiz ücret politikaları, ücret dengesizlikleri, ücret dağılımındaki adaletsizlikler ve emeğinin karşılığını alamama sorunları ile, zaten yeterli olmayan sosyal hakların sürekli tırpanlanması ile, çalışanların örgütlenmesi önündeki yasal ve yasal olmayan engeller ile, dayanışmayı ortadan kaldırmaya dönük uygulanan performans

politikaları ile, reel ücretlerin sürekli düşürülmesi ve çalışanların sigortalarının gerçek ücret üzerinden yatırılmaması ile giderek daha fazla sömürülmekte.

Elbette bilişim çalışanlarının sorunları, diğer sektörlerin çalışanlarının sorunlarından çok da farklı değil. Fakat bilişim çalışanlarının bu sıraladığımız sorunlara dönük bakışları ve bilişim çalışanlarının özellikle de teknik elemanların örgütlülük düzey ve bilinçleri bu sorunların hızla artmasında belirleyici faktör olmaktadır. Tam da bu noktada bilişim çalışanları için bir ilk olacak IBM Türk'deki sendikal örgütlenme çabası tüm bilişim çalışanları ve tüm teknik elemanlar tarafından sahiplenilmeli ve desteklenmelidir.

Taşeronlaştırmanın "Bilişim"cesi

Bilişim çalışanlarını sorunlarını tartışırken, bu sorunları yaratan en önemli olgulardan birine yani örgütlenme çalışmalarına olanak vermeyen ve ucuz, güvencesiz işgücü çalıştırmanın en önemli aracı olan taşeronlaştırma olgusuna ayrıca değinmek gerekiyor.

Taşeronlaştırma; mal ve hizmet üretiminin bölünerek, bir ana firmaya bağlı çalışan bir veya birden fazla alt firma (taşeron) tarafından üretimin ya da hizmetin yapılmasıdır. Her taşeron kendi çalıştıracağı işçiyi kendi bulur, kendi iş verir, kendisi ödeme yapar ve iş akdini yine kendisi fesheder. Yani ana işverenin, taşeronların çalıştırdığı işçilere yönelik sorumluluğu ve yasal yükümlülüğü büyük ölçüde ortadan kalkmış olur. Üretim bölünüp parçalandığı için hem fiili durumda hem de yasal mevzuat açısından çalışanlar için büyük bir güvencesizlik ortaya çıkar.

Diğer birçok sektörde hızla artan taşeronlaştırma olgusu elbette bilişim sektöründe de yaşanıyor. Buradaki tek fark bilişimde yaşanan taşeronlaştırmanın adlandırılması ile ilgilidir. Bilişimde taşeronlaştırma, çokça duyduğumuz "outsourcing", "off-shore" ya da "dış kaynak kullanımı" adı altında hızla yaygınlaştırılıyor.

"Outsourcing" ismi ne kadar yaldızlı ise "neden outsource?" sorusuna verilen cevaplar da o kadar yaldızlı. Diyorlar ki; "Bilişim Teknolojileri ile ilgili operasyon maliyetlerinin azaltılması" için, "son derece zor ve maliyetli bir biçimde yetiştirilen bilişim profesyoneli barındırma zorluğundan kurtulması" için bilişim işlerini "outsource" edin. "Dış kaynak kullanımı" bilgi ve iletişim sektöründe oldukça yaygın olarak alınan bir hizmet olup, alınan bu hizmetlerin büyük bir oranını yazılım geliştirme ve sistem bakım hizmetleri oluşturmaktadır. Gene diyorlar ki; "alınan dış kaynaklar sayesinde firma kendi işine odaklanır ve birtakım sabit maliyetler geçici hale gelmiş olur". Yani işin özü "maliyetlerinizi düşürün"dür.

Peki bu maliyetler nasıl düşecek? "Eleman seçimi esnasında yapılan ilan masrafları, harcanan görüşme zamanı, bilgi ve seviye ölçme konusundaki kriterleri uygulamalı seçme olanağının çoğu kez olmaması. Bilgi seviyesini artırmak için ayrılan eğitim bütçeleri. Eleman yetiştirildikten sonra (onlarca kurs ve eğitimden sonra) elemanın iş değiştirmesi. Erkek elemanlarda askerlik nedeni ile ayrılma riski. Tüm brüt masraflar, ileriye dönük kıdem tazminatları. İşe gelmeme durumunda yaşanan iş gücü kaybı". Daha da artırılabilir bu "outsource" pazarlama söylemlerinin hepsinin altında yatan şudur; maliyet çalışandır, maliyet çalışanların ekonomik ve sosyal haklarıdır. O halde maliyetler çalışanların ekonomik ve sosyal haklarının gasp edilmesi ile düşürülecektir. İşte tüm bu yaldızlı "outsource" işinin özü budur.

Kısaca özetlemek gerekirse; her ne ad ile adlandırılırsa adlandırılısın taşeronlaştırma ya da bilişimcesi "outsourcing" öncelikle çalışanları örgütsüzleştirmeye dönük bir uygulamadır. Asıl amacı da, örgütlenme ve hak arama imkanından yoksun kalan taşeron çalışanların düşük maaşla ve sigortasız çalıştırılması, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinden yoksun bırakılmasıdır. Bunun patronlar açısından ifadesi ise, çalışan maliyetlerinin düşmesi, çalışan alma ve çıkarmanın kolaylaşmasıdır.

Çözüm Örgütlenmede

Bilişim çalışanlarının sorunları ve bu sorunlar etrafında oluşan örgütlenme ihtiyacının görünür hale gelmesinde, IBM Türk bilişim çalışanlarının başlattığı sendikal örgütlenme mücadelesi önemli bir aşamayı. Yaşanan kriz ile beraber bilişim çalışanlarının sorunlarının giderek artacağı da ortadadır. Özellikle bilişim alanının ana unsuru teknik elemanlar başta olmak üzere, tüm bilişim çalışanlarının örgütsüzlüğü de, bilişim çalışanlarına dönük hak gasplarını, işten çıkartmaları da kolaylaştırıcı bir etken olacaktır.

O halde yapılması gereken de bellidir. Başta bilişim sektöründe çalışan teknik elemanlar özellikle de mühendisler hızla kendi sorunları etrafında bir araya gelmeli, örgütlenmelidir. Tam da bu noktada EMO, bilişim çalışanı mühendislerin örgütlenmesine dönük çabalarını artırarak sürdürmeli, bilişim çalışanı mühendisleri biraraya getirmenin olanaklarını yaratmalıdır. Bir yandan bilişim çalışanı mühendislerin EMO çatısında biraraya getirilmesi çabası sürdürülürken, bir yandan da bilişim sektöründe bir ilk olacak IBM Türk çalışanlarının sendikal örgütlenmesi desteklenmeli ve geliştirilmelidir.

Güvenli bir gelecek için güvenceli iş istiyorsak, çözüm örgütlenmeden, bir araya gelmekten geçmektedir.

Kurtuluş Kaya
kurtulus.kaya@emo.org.tr